

ANALIZA PONUDE I POTRAŽNJE NAUČNOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Šefčić, Vendi

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:694423>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE
Preddiplomski stručni studij Menadžment trgovine i turizma

VENDI ŠEFČIĆ

ZAVRŠNI RAD

**ANALIZA PONUDE I POTRAŽNJE NAUTIČKOG
TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Split, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE
Preddiplomski stručni studij Menadžment trgovine i turizma

PREDMET: Ekonomika turizma

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Vendi Šefčić

Naslov rada: Analiza ponude i potražnje nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj

Mentor: dr. sc. Mijana Matošević Radić, prof. struč. stud.

Split, rujan 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TURISTIČKA PONUDA I POTRAŽNJA.....	2
2.1. TURISTIČKA PONUDA.....	2
2.2. TURISTIČKA POTRAŽNJA	4
3. NAUTIČKI TURIZAM	7
3.1. DEFINIRANJE NAUTIČKOG TURIZMA.....	7
3.2. VRSTE NAUTIČKOG TURIZMA.....	8
3.3. MODEL NAUTIČKOG TURIZMA.....	9
4. ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	12
4.1. NAUTIČKA PONUDA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	13
4.2. NAUTIČKA POTRAŽNJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	18
4.2.1. <i>Struktura gostiju nautičkog turizma</i>	19
4.2.2. <i>Obilježja potražnje</i>	21
5. SWOT ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	25
6. ZAKLJUČAK	29
LITERATURA.....	30
POPIS SLIKA	33
POPIS TABLICA.....	33

Analiza ponude i potražnje nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj

SAŽETAK

Nautički turizam je multifunkcionalna turistička djelatnost s iznimno izraženom pomorskom komponentom, gdje je primarna djelatnost prihvat brodova i drugih plovila, a kao jedan od selektivnih oblika turizma važan je čimbenik turističke ponude Republike Hrvatske. S obzirom na iznimno razvedenu obalu, brojne otoke i čisto more, Hrvatska se etablirala kao jedna od najatraktivnijih nautičkih destinacija u Europi. Analiza ponude i potražnje za nautičkim turizmom u Hrvatskoj stoga postaje od ključne važnosti kako bi se bolje razumjela dinamika ovog sektora, njegove prednosti i izazovi te kako bi se pronašla optimalna strategija za njegov daljnji razvoj. U tom kontekstu, cilj ovoga rada je teorijski obrazložiti pojmove turističke ponude i potražnje nautičkog turizma, te analizirati pokazatelje strukture turističke ponude i potražnje kao i dostignutog stupnja razvoja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Nautički turizam u Hrvatskoj je još uvijek u ranijim fazama iskorištavanja svojeg punog potencijala u usporedbi s državama koje imaju dugu tradiciju nautičkog turizma i već razvijenu nautičko-turističku ponudu. Unatoč bogatstvu prirodnih i antropogenih resursa, razvedenoj obali, povoljnoj klimi i drugim prednostima, Hrvatska ima čvrst temelj za usmjeravanje nautičkog turizma prema elitnom statusu. No, iako su osnove prisutne, zemlja još uvijek nije dovoljno konkurentna u pogledu kvalitete nautičke infrastrukture, posebno luka namijenjenih nautičkom turizmu.

Ključne riječi: turistička ponuda, turistička potražnja, nautički turizam, Republika Hrvatska

Analysis of supply and demand of nautical tourism in the Republic of Croatia

SUMMARY

Nautical tourism is a multifunctional tourism activity with a solid maritime component, where the primary activity is the reception of boats and other vessels. As one of the selective forms of tourism, it is an essential factor in the tourism offer of the Republic of Croatia. With the exceptionally indented coastline, numerous islands, and clean seas, Croatia has established itself as one of Europe's most attractive nautical destinations. Therefore, the analysis of supply and demand for nautical tourism in Croatia becomes crucial to understand better the dynamics of this sector, its strengths and challenges, and to find an optimal strategy for its further development. In this context, this paper aims to theoretically explain the concepts of tourist supply and demand in nautical tourism and analyze indicators of the structure of tourist supply and demand and the level of development achieved in nautical tourism in the Republic of Croatia. Nautical tourism in Croatia is still in the early stages of tapping into its full potential compared to countries with a long tradition of nautical tourism and already developed nautical tourism offerings. Despite the wealth of natural and anthropogenic resources, a diverse coastline, a favourable climate, and other advantages, Croatia has a solid foundation for directing nautical tourism towards elite status. However, although the basics are present, the country is still not competitive enough regarding the quality of nautical infrastructure, especially marinas dedicated to nautical tourism.

Keywords: tourism supply, tourism demand, nautical tourism, Republic of Croatia

1. UVOD

Turizam je jedan od ključnih sektora gospodarstva koji ima značajan utjecaj na razvoj i prosperitet mnogih zemalja diljem svijeta. Međutim, unutar široke palete turističkih segmenata, nautički turizam se izdvaja kao specifičan oblik turizma. Nautički turizam, koji se temelji na korištenju plovila za rekreaciju i odmor, sve više privlači pažnju putnika koji žele istražiti prirodne ljepote obalnih područja na jedinstven način.

U kontekstu Republike Hrvatske, nautički turizam ima poseban značaj. S obzirom na iznimno razvedenu obalu, brojne otoke i čisto more, Hrvatska se etablirala kao jedna od najatraktivnijih nautičkih destinacija u Europi. Analiza ponude i potražnje za nautičkim turizmom u Hrvatskoj stoga postaje od ključne važnosti kako bi se bolje razumjela dinamika ovog sektora, njegove prednosti i izazovi te kako bi se pronašla optimalna strategija za njegov daljnji razvoj.

U osnovi, ovaj rad ima za cilj osvijetliti ključne aspekte nautičkog turizma u Hrvatskoj te pružiti temelj za razumijevanje njegove dinamike i utjecaja.

Rad se sastoji od šest međusobno povezanih cjelina u kojima se detaljno razmatraju koncepti turističke ponude i potražnje, kako ih definiraju stručnjaci, te se ti koncepti primjenjuju u nautičkom turizmu.

U uvodnoj cjelini naveden je cilj i struktura rada. U drugoj cjelini detaljno se obrađuju pojmovi turističke ponude i potražnje s teorijskog aspekta, a treća cjelina bavi se nautičkim turizmom te uz definiciju pojma obrađuje također vrste i model nautičkog turizma.

Četvrta cjelina koncentrirana je na analizu nautičke ponude i potražnje u Hrvatskoj, kroz koje će se istražiti obrasci putovanja, preferencije nautičara te utjecaj nautičkog turizma na lokalnu ekonomiju.

U petoj cjelini prikazana je SWOT analiza nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Kroz istraživanje prednosti i nedostataka nautičkog turizma u Hrvatskoj, rad pruža cjelovit uvid u potencijalne prilike i izazove s kojima se sektor suočava.

Posljednja cjelina sadrži zaključna razmatranja na naprijed navedenu temu.

2. TURISTIČKA PONUDA I POTRAŽNJA

2.1. Turistička ponuda

Turistička ponuda se sastoji od raznovrsnog asortimana dobara i usluga koji su namijenjeni zadovoljenju potreba turista na specifičnom turističkom tržištu, unutar određenog vremenskog okvira i uz primjerene cjenovne uvjete. U širem smislu, turističku ponudu čini svaki subjekt koji se trudi predstaviti i ponuditi svoje proizvode ili usluge turistima. Ovaj koncept obuhvaća i ukupan obujam roba i usluga koji se nudi turistima na određenom tržištu u određenom trenutku, uz odgovarajuće cijene.¹ Turistička ponuda predstavlja segment tržišta koji djeluje kao izvor roba i usluga za zadovoljenje potreba turističke potražnje. U biti, turistička ponuda obuhvaća široki spektar dobara i usluga koje se nude po određenim cijenama kako bi se ispunili zahtjevi turističke potražnje.²

Tijekom putovanja, turist nastoji zadovoljiti širok raspon socio-psiholoških i bioloških potreba. Pod time se podrazumijeva raznolik niz potreba i želja, za koje ne postoji samo jedan jedinstveni proizvod, usluga, atrakcija ili događanje, već se stvaraju različite kombinacije prema preferencijama samog turista. Stoga, kako bi turistička ponuda bila uspješna, mora biti prilagođena svakom pojedinom gostu, specifičnoj skupini (segmentu gostiju), te uzimati u obzir njihove želje, potrebe, motive i očekivanja.³

Za uspješno razvijanje tržišnog pristupa, ključno je razumjeti specifične karakteristike turističke ponude, koje su prikazane na Slici 1.:⁴

- dislociranost - mjesto gdje se pruža turistička ponuda je udaljeno od turističke potražnje, što implicira da turisti moraju posjetiti destinaciju kako bi iskoristili turističku ponudu

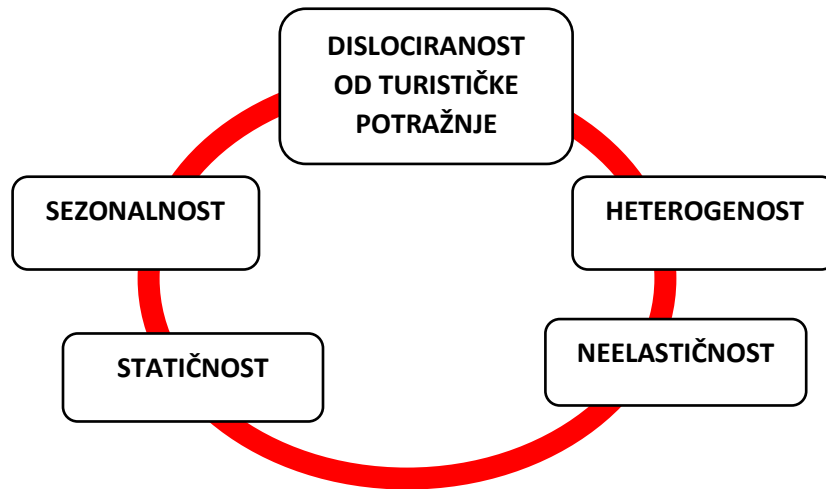
¹ Galičić, V., Laškarin, M. (2016.) *Principi i praksa turizma i hotelijerstva*. Rijeka: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, str. 40.

² Čavlek, N. et al. (2011.) *Turizam: Ekonomske osnove i organizacijski sustav*. Zagreb: Školska knjiga, str. 453.

³ Stić, D. (2010.) *Marketing u turizmu & marketinški menadžment destinacije*. Split: Beretin, str. 152.-153.

⁴ Pirjevec, B., Kesar, O. (2002.) *Počela turizma*, Zagreb: Ekonomski fakultet u Zagrebu, str 114.-115.

Slika 1: Karakteristike turističke ponude

Izvor: Galičić, V., Laškarin, M. (2016.) Principi i praksa turizma i hotelijerstva. Rijeka: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, str. 58-62.

- heterogenost - zbog uključenog velikog broja različitih proizvođača, turistička ponuda postaje izrazito kompleksna
- neelastičnost – manifestira se kroz nemogućnost prilagodbe turističke ponude povećanoj turističkoj potražnji
- statičnost - turistička ponuda je povezana s konkretnim prostorom na kojem je dostupna za korištenje, pri čemu je nepohranjivana i primjenjiva isključivo na samom mjestu
- sezonalnost – označava periodične fluktuacije u turističkom prometu tijekom različitih vremenskih razdoblja unutar godine.

Može se zaključiti da je prisutnost ponude na turističkom tržištu esencijalna za generiranje turističkog prometa. Da bi se potaklo i povećalo kretanje, ključno je da ponuda bude optimalno usklađena s potražnjom, djelujući kao odgovor na nju.

2.2. Turistička potražnja

Turistička potražnja predstavlja sposobnost određenog tržišnog segmenta potrošača da u konkretnom vremenskom periodu i po određenim cijenama prihvati određenu količinu proizvoda ili usluga.⁵ Koristeći navedenu definiciju, turistička potražnja obuhvaća ukupan broj pojedinaca koji se uključuju u turistička putovanja ili izražavaju želju za sudjelovanjem u istima, s ciljem iskorištavanja različitih turističkih usluga u destinacijama koje nisu dio njihove uobičajene okoline za život ili rad.⁶

Ključne činjenice koje se vežu uz turističku potražnju su:⁷

- na potražnju može utjecati bezbroj čimbenika, a ne samo cijena
- potražnju ne čine samo osobe koje se stvarno uključuju u turistička kretanja već i one osobe koje bi to željele, ali se iz određenih razloga ne mogu uključiti
- turistička potražnja određuje odnose na turističkom tržištu.

Turističku potražnju ne čine samo subjekti koji aktivno sudjeluju u turističkim aktivnostima, već i oni koji bi to rado željeli, ali su uskraćeni zbog određenih ograničenja. Kao rezultat toga, teoretski je moguće podijeliti cjelokupnu turističku potražnju u tri različite skupine:⁸

- idealna skupina (koju čini cjelokupno stanovništvo zemlje);
- potencijalna skupina (uključuje sve one koji imaju mogućnost zadovoljiti svoje turističke potrebe, ali još nisu donijeli odluku o potrošnji);
- realna skupina (segment koji obuhvaća dio stanovništva koji je već napravio odluku o turističkoj potrošnji)
- efektivna (osobe koje u određenoj destinaciji konzumiraju proizvode i usluge kod određenog pružatelja usluga).

⁵ Galičić, V., Laškarin, M. (2016.) *Principi i praksa turizma i hotelijerstva*. Rijeka: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, str. 16.

⁶ Cooper, C. et al. (2005.) *Tourism – Principles and Practice*. Harlow: Pearson Educational Limited, str. 30.

⁷ Čavlek, N. et al. (2011.) *Turizam - Ekonomske osnove i organizacijski sustavi*, Zagreb: Školska knjiga, str. 55.

⁸ Pirjevac, B. (1998.) *Ekonomska obilježja turizma*. Zagreb: Golden marketing, str. 72.

Kako bi turistička potražnja bila formirana, nužno je zadovoljiti uvjete koji se odnose na:⁹

- slobodno vrijeme
- slobodna financijska sredstva.

U kontekstu turističke potražnje, slobodno vrijeme označava raspoloživo razdoblje koje pojedinci imaju izvan svojih profesionalnih i obiteljskih obaveza, te koje koriste za aktivnosti poput putovanja, odmora i turističkih doživljaja. Ovdje je nužno objasniti i koncept dokolice, koja označava niz aktivnosti kojima se pojedinac spontano posvećuje radi opuštanja ili zabave, oslobađajući se profesionalnih, obiteljskih i društvenih obveza. Između slobodnog vremena i dokolice postoji kontinuirano preplitanje, budući da osoba koristi taj segment "slobodnog vremena" kako bi zadovoljila svoje turističke potrebe, iskoristivši trenutke kada se može potpuno opustiti.¹⁰

Slobodna sredstva predstavljaju financijska sredstva koja su pojedincima ili skupinama dostupna nakon što su podmirene osnovne životne potrebe i obveze. Ta sredstva se mogu koristiti za turističke aktivnosti.

Radi boljeg razumijevanja turističke potražnje, potrebno je navesti i njene karakteristike:¹¹

- dislociranost od turističke ponude podrazumijeva da turisti putuju prema destinaciji gdje se nudi turistička ponuda;
- heterogenost se očituje u raznim skupinama turista koji se diferenciraju po starosti, nacionalnosti, organizaciji turističkih aktivnosti i razini platežne moći među turistima;
- dinamičnost ukazuje na pokretljivost i brzinu u promjeni turističke potražnje;
- visok stupanj elastičnosti odnosi se na fleksibilnost turističke potražnje;
- sezonski karakter označava da postoji veća potražnja zimi i ljeti.

⁹ Galičić, V., Laškarin, M. (2016.) *Principi i praksa turizma i hotelijerstva*. Rijeka: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, str. 16.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Geić, S. (2013.) *Ekonomika međunarodnih putovanja*, Split: Sveučilište u Splitu, Sveučilišni studijski centar za stručne studije, str. 153.

Ukupno gledano, turistička potražnja obuhvaća raznolik tržišni segment s kapacitetom za prihvaćanje turističkih proizvoda i usluga. Osim aktivnih sudionika, uključuje i potencijalne turiste. Ključne komponente koje je oblikuju uključuju slobodno vrijeme, dokolicu i slobodna sredstva. Uz heterogenost, sezonsku fluktuaciju i visoku elastičnost, turistička potražnja je dinamičan fenomen koji pruža izazove i mogućnosti za turističku industriju.

3. NAUTIČKI TURIZAM

3.1. Definiranje nautičkog turizma

Nautički turizam, kao dio šireg turističkog fenomena iz kojeg je nastao, neosporno se svrstava u kategoriju turizma. Stoga je nužno osloniti se na definiciju turizma kako bi se bolje mogao razumjeti pojam nautičkog turizma.

Etimološki, nautički turizam proizlazi iz dviju riječi: „nautički“ i „turizam“. „Turizam“ je pojam koji je dovoljno obuhvatno definiran u znanstvenoj literaturi, dok riječ „nautički“ izvire iz grčke riječi „naus“, koja označava brod, lađu, ali također i vještinu plovidbe. „Nautika“ ili „navigacija“ danas predstavlja skup praktičnih i teoretskih znanja potrebnih za sigurnu i uspješnu vožnju plovila morima, od polazišne do ciljane luke. U širem smislu, pojmovi „nautika“ i „nautički“ odnose se na pomorstvo. To je razlog zbog kojeg se sve češće koristi izraz „yachting tourism“ u međunarodnoj komunikaciji, umjesto „nautical tourism“ ili „maritime tourism“. Pojam „jahta“, koja simbolizira luksuzni odmor na moru, snažno povezuje nautički turizam s turističkom industrijom, a manje s pomorskim sektorom. Ovaj pristup doprinosi boljoj definiciji nautičkog turizma kao dijela turističke, a ne isključivo pomorske aktivnosti.¹²

Prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu (članak 84.) nautički turizam je plovidba i boravak turista (nautičara ili putnika) na plovnim objektima (jahti, brodici ili brodu) za osobne potrebe ili gospodarsku djelatnost, kao i boravak u lukama nautičkog turizma i nautičkom dijelu luka otvorenim za javni promet, radi odmora, rekreacije i krstarenja.¹³ Nautički turizam se može opisati kao skup odnosa i usluga proizašlih iz aktivnosti plovidbe i stacionarnog boravka na moru, koje uključuju domaće i strane turiste te obuhvaćaju vlastitu ili organiziranu tuđu strukturu. Ova vrsta turizma obuhvaća plovidbu s ciljem odmora, zabave i opuštanja.¹⁴

Iako se definicija nautičkog turizma ne određuje samo kao vrsta ili oblik turizma, nema potpune dosljednosti ni u daljnjoj kategorizaciji. Ukratko, može se konstatirati da većina autora nautički

¹² Luković, T. (2007.) *Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje*, Ekonomski pregled, Vol. 58, No. 11, str. 690.

¹³ Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine NN 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AAA_2020_MINTIS/dokumenti/200907_ZopuT.pdf [pristupljeno 01.7.2023.]

¹⁴ Jadrešić, V. (1978.) *Nautički turizam*. Zadar: Pedagoška akademija, str. 38.

turizam smatra vrstom turizma, dok ga neki opisuju kao oblik, a drugi kao poseban tip turizma. Neki ga svrstavaju među selektivne oblike turizma, dok drugi to osporavaju. Ipak, nema sumnje da je nautički turizam masovan, s velikim brojem sudionika, koncentriran na određenim lokacijama, pokretan (temelji se na plovidbi) i, s obzirom na prosječne troškove nautičara, djelomično ekskluzivan.¹⁵

3.2. Vrste nautičkog turizma

Prirodne ljepote i čisto more čine osnovu nautičkog turizma. Uz razvedenu obalu te obilje otoka i otočnih skupina, Hrvatska je pogodna destinacija za potencijalne nautičare. Za prosperitet ovog segmenta turizma, koji predstavlja značajnu priliku za hrvatsku turističku industriju, ključno je stvaranje optimalne infrastrukture.¹⁶

Dakle, važnost nautičkog turizma proizlazi iz njegovog doprinosa općem gospodarstvu, rastu turizma i širem društvenom razvoju, te posebno iz utjecaja na lokalne zajednice.¹⁷

Što se tiče vrsta nautičkog turizma, sa stajališta veličine i vrste plovila, nautički turizam dijelimo na:¹⁸

- brodski ili “veliki” (putnički, putničko-turistički brodovi, putničko-teretni brodovi, trajekti, ferry boat i hidrokrlni brodovi, brodovi – ploveće kuće ili ploveći hoteli i sl.),
- jahting turizam (jahte raznih tipova i veličina za krstarenje i izlete),
- moto-nautički turizam (jedrilice, čamci s motorom i bez njega, gliseri raznih vrsta, razna plovila za šport i rekreaciju, specijalna plovila za podvodnu aktivnost itd.

¹⁵ Mikačić, V. et al. (2006.) *Hrvatski turizam (Plavo, Bijelo, Zeleno)*. Zagreb: Institut za turizam, str. 39.-65.

¹⁶ Gračan, D., Alkier Radnić R. (2004.) *Kvantitativna i kvalitativna obilježja nautičkog turizma u strategiji razvitka hrvatskog turizma*. Pomorski zbornik, Vol.41, No.1., str. 309.-318.

¹⁷ Vidučić, V. (2017.) *Pomorski turizam – prometne, razvojne i ekološke dileme*. Split: Pomorski fakultet Split, str. 154.-157.

¹⁸ Luković, T. (2007.) *Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje*, Ekonomski pregled, Vol. 58, No. 11, str. 699.

S obzirom na udio, obujam i područje plovidbe te njegovu važnost u nautičkom turizmu, moguće ga je podijeliti na:¹⁹

- “veliki” nautički turizam (plovidba u većim plovnim objektima – oceanska krstarenja, krstarenja u zatvorenim morima, cruising, duži izleti, charteri),
- “mali” nautički turizam ili zabavna navigacija (suvremeno malo brodarstvo – “mala ili 4. flota”, jahte, jedrilice, športski čamci, gliseri, razni plovni objekti za zabavu i dokolicu i sl.).

Kada analiziramo organizaciju plovidbe, prepoznamo različite potkategorije unutar nautičkog turizma, među kojima se ističu:²⁰

- individualni nautički turizam
- grupni (masovni) nautički turizam
- nautički turizam u konvojima.

Prema relevantnim izvorima, uz navedene podjele, postoje dodatne podjele nautičkog turizma. Podjela nautičkog turizma prema itineraru (u zatvorenim morima, rijekama, jezerima, prekomorski, oceanski, nacionalni i međunarodni), zatim podjela nautičkog turizma prema sektorima tj. područjima (obalni, kupališni, nautički kamping, ladanjski, nautički turizam na otvorenim morima i oceanima) i sl.

3.3. Model nautičkog turizma

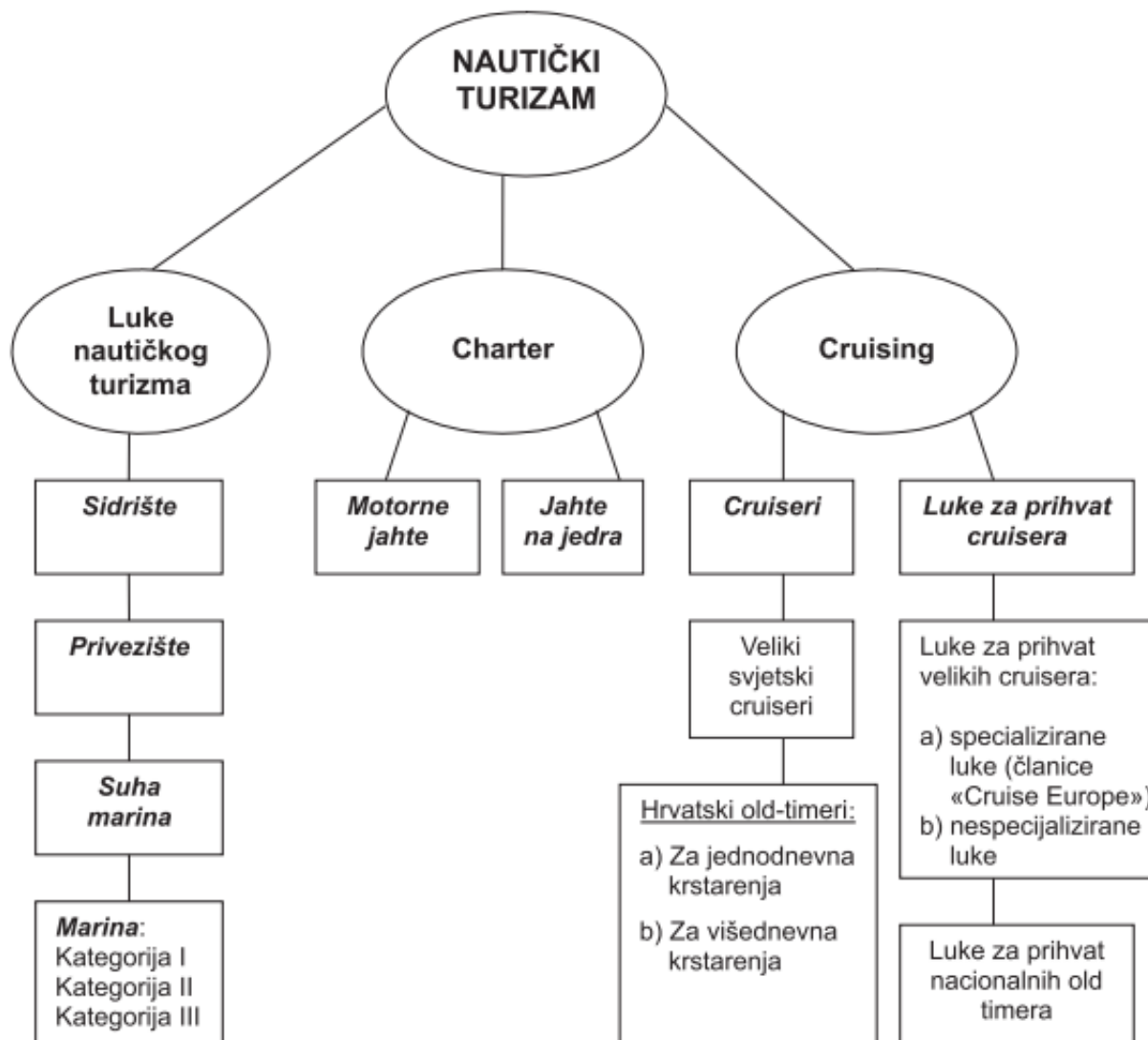
Nautički turizam u svoja tri pojavna oblika prikazan je na Slici 2.

Ovaj pristup klasifikaciji nautičkog turizma ima za svrhu ne samo isticanje njegove kompleksnosti, već i naglašavanje relativne nedorečenosti koja i dalje ostaje prisutna. Navedeno se očituje kroz različite dokumente koji su posvećeni nautičkom turizmu, bilo na nacionalnoj ili međunarodnoj razini.

¹⁹ Luković, T. (2007.) *Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje*, Ekonomski pregled, Vol. 58, No. 11, str. 699.

²⁰ Ibidem.

Slika 2: Opće prihvaćena klasifikacija nautičkog turizma

Izvor: Luković, T. (2007.) Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje, Ekonomski pregled, Vol. 58, No. 11, str. 704.

U tim dokumentima, charter putovanja gotovo da ne dobivaju odgovarajuću prepoznatljivost niti se uklapaju u okvir nautičkog turizma. Nadalje, time se otežava praćenje i statističko evidentiranje obujma nautičkog turizma. Slično je i s kružnim putovanjima, gdje postoji jasan razvoj, no mnoge destinacije ih ne uključuju u svoje evidentirane podatke.²¹

²¹ Bardak, H. (2019.) *Nautički turizam. Diplomski rad*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Fakultete ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, str. 12.

Da bi se razjasnila stvarna situacija i pružile smjernice za budući razvoj, važno je provesti analizu kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Ovi indikatori će biti dalje detaljno obrađeni u nastavku rada.²²

²² Alkier, R., Milojica, V., Drpić, D. (2015.) *Promocija kao faktor ojačanja konkurentske pozicije nautičkog turizma Republike Hrvatske na turističkom tržištu*. Pomorski zbornik, Vol. 49-50, No. 1, str. 239.-264.

4. ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U ovom poglavlju detaljno će se istražiti ključni aspekti nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj kroz analizu njegove ponude i potražnje. Fokus će biti na različitim elementima koji čine temelj ove dinamične turističke grane, analiziranjem podataka o ponudi nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Također će se analizirati kako potražnja za takvim oblikom turizma evoluirala kako bi zadovoljila promjenjive preferencije i potrebe suvremenih putnika.

Osim toga, prikazat će se karakteristike turističke infrastrukture koja podržava nautički turizam u Hrvatskoj, uključujući marine, prateće usluge, i ostale relevantne faktore.

Hrvatski nautički turizam prolazio je kroz različite faze razvoja s primjetnim fluktuacijama u različitim vremenskim periodima. Posebno značajan napredak zabilježen je tijekom 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća. Međutim, tijekom Domovinskog rata, razvoj je usporen, da bi nakon toga ponovno krenuo uzlaznom putanjom. Nakon 2000. godine, nautički turizam u Hrvatskoj je ponovno stekao prepoznatljivost kao brend.²³

Na razvoj nautičkog turizma u Hrvatskoj značajan je utjecaj imalo osnivanje ACI-a (Adriatic Croatia International Club) 1983. godine. Ovaj klub osnovalo je 69 članica koje su zajednički financirale i ulagale u izgradnju nautičkih objekata diljem Hrvatske. Formiranjem ACI-a obuhvaćena je 21 marina unutar Hrvatske, što je postepeno doprinijelo stjecanju važnog tržišnog položaja hrvatskog nautičkog turizma na europskom turističkom području.

Hrvatska ima sve preduvjete da privuče značajan interes za nautički turizam, zahvaljujući svojim prirodnim bogatstvima i strateškom položaju s izlazom na more prema ostalim europskim zemljama. Njeno raznoliko obalno područje i mnogobrojni otoci pružaju ključne prednosti za razvoj nautičkog turizma.²⁴

²³ Geić S. (2011.) *Menadžment selektivnih oblika turizma*. Split: Sveučilište u Splitu, Sveučilišni studijski centar za stručne studije, str. 283.

²⁴ Gračan, D. (2016.) *Strateško promišljanje razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj*, Tourism and hospitality management, Vol. 12, No. 1, str. 112.

4.1. Nautička ponuda u Republici Hrvatskoj

Uz potrebu za rekreativnom plovidbom, nautička ponuda Hrvatske obuhvaća širok spektar usluga. Osim sigurnih vezova, prodaje i najma plovila, ponuda uključuje aktivnosti poput ronjenja i ribolova, te podršku za plovidbu kao što su karte, vodiči i služba spašavanja na moru. Svi ovi turistički proizvodi čine kompletan izbor nautičkih usluga. Položaj hrvatskog nautičkog turizma na svjetskom i europskom tržištu odražava se upravo kroz opseg nautičke ponude u zemlji.

Unutar raznolike nautičke ponude, posebno se ističu luke nautičkog turizma, odnosno broj komercijalnih vezova u marinama. Dostupni kapaciteti veza su ključni za razvoj nautičkog turizma u Hrvatskoj jer oblikuju iskustvo ovog specifičnog oblika turizma. Prema smjernicama iz Pravilnika o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata²⁵ u Hrvatskoj, luka nautičkog turizma razvrstana je u vrstu Marina, dok se drugi objekti za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata razvrstavaju u vrste: nautičko sidrište, nautičko privezište, odlagalište plovnih objekata i suha marina. Opremljenost marina određuje njihovu kategorizaciju u tri razine: dva sidra, tri sidra, četiri sidra i pet sidara.²⁶

U svrhu detaljnijeg razumijevanja nautičke ponude, u nastavku su razjašnjeni ključni pojmovi povezani s nautičkom-turističkom ponudom, a precizno su definirani već spomenutim Pravilnikom o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata kako slijedi:

- „Luke nautičkog turizma i drugi objekti za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata su poslovno funkcionalne cjeline u kojima pravna ili fizička osoba posluje i pruža turističke usluge u nautičkom turizmu te druge usluge za potrebe turista (trgovačke, ugostiteljske i dr.).“

²⁵ Pravilnik o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata, Narodne novine NN 120/2019, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_120_2374.html [pristupljeno 01.7.2023.]

²⁶ Pravilnik o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata, članak 21, Narodne novine NN 120/2019, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_120_2374.html [pristupljeno 01.7.2023.]

- „Marina je dio posebno izgrađenog i uređenog morskog ili vodenog prostora i obale za pružanje usluga veza, smještaja turista u plovnim objektima i ostalih usluga za potrebe turista.“
- „Nautičko sidrište je dio morskog ili vodenog prostora pogodnog za sidrenje plovnih objekata opremljeno napravama za sigurno sidrenje.“
- „Nautičko privezište je dio posebno izgrađenog i uređenog morskog ili vodenog prostora i obale, za pružanje usluga veza.“
- „Suha marina je dio ograđenog i uređenog kopna za pružanje usluga smještaja plovnih objekata na suhom te pružanje usluga transporta, spuštanja u vodu i dizanja iz vode plovnog objekta.“
- „Odlagalište plovnih objekata je dio ograđenog i uređenog kopna za pružanje usluga odlaganja plovnih objekata na suhom te pružanje usluga, transporta, spuštanja u vodu i dizanja iz vode plovnog objekta.“²⁷

S obzirom na važnost luka u nautičkom turizmu kao ključnih elemenata nautičko-turističke ponude, u nastavku slijedi tablica koja pruža sveobuhvatan pregled na broj luka u Republici Hrvatskoj prema županijama:

Tablica 1: Luke nautičkog turizma u 2022. po županijama

	RH	Primorsko-goranska županija	Zadarska županija	Šibensko-kninska županija	Splitsko-dalmatinska županija	Istarska županija	Dubrovačko-neretvanska županija
Ukupno	220	37	59	48	41	20	15
Sidrište	85	9	39	16	14	2	5
Privezište	16	3	2	4	3	2	2
Marine	86	17	14	16	17	15	7
Odlagalište plovnih objekata	33	8	4	12	7	1	1

Izvor: Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka, dostupno na:

https://web.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_tableid=BS_TU18_01.px&px_path=Turizam_Kapaciteti%20i%20poslovanje%20luka%20nauti%20i%20dkog%20turizma&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=7d65909c-fa4f-4ba8-b26b-ef2fce55c1de [pristupljeno 20.8.2023.]

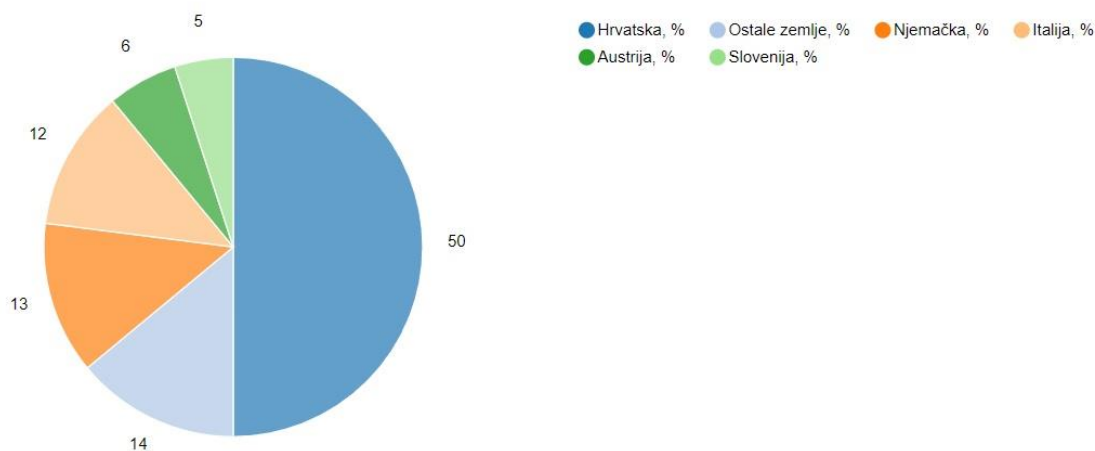
²⁷ Zakon o pružanju usluga u turizmu, članak 86. Narodne novine NN 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AAA_2020_MINTIS/dokumenti/200907_ZopuT.pdf [pristupljeno 01.7.2023.]

Iz podataka prikazanih u Tablici 1. je vidljivo da u 2022. godini Republika Hrvatska raspolaže s 220 luka, od čega je 85 sidrišta, 16 privezišta, 86 marina te 33 odlagališta plovnih objekata. Analizirajući podatke u svezi određenih županija, prednjači Zadarska županija, a najmanje luka ima Dubrovačko – neretvanska županija. U ukupnom broju luka prednjače marine i sidrišta, a najmanji broj je odlagališta plovnih objekata.

Hrvatska raspolaže s ukupno 19.105 vežišta, a najveći broj je onih za plovila dužine 10 - 12 m i 12 – 15 m. Najmanji broj vežišta je za plovila do 6 m i više od 20 m.²⁸

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2022. godini ukupna popunjenost kapaciteta vezova u lukama nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj iznosi 65,1%, odnosno 73,2% vezova u moru te 43,6% vezova na kopnu. U skladu sa stalnim ugovorom, prosječna iskorištenost kapaciteta vezova iznosila je 61,7%. Kada je riječ o plovilima u okviru tog ugovora, zabilježena je prosječna popunjenost vezova od 68,9% u moru, dok je na kopnu iznosila 42,5%.²⁹

Slika 3: Struktura broja plovila u tranzitu prema zastavi plovila u 2022.

Izvor: Državni zavod za statistiku (2023) NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022. Priopćenje TUR-2022-2-1, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2023_dokumenti//230428_dzs_nauticki2022.pdf [pristupljeno 21.8.2023.]

²⁸ Državni zavod za statistiku (2023) NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022. Priopćenje TUR-2022-2-1, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2023_dokumenti//230428_dzs_nauticki2022.pdf [pristupljeno 21.8.2023.]

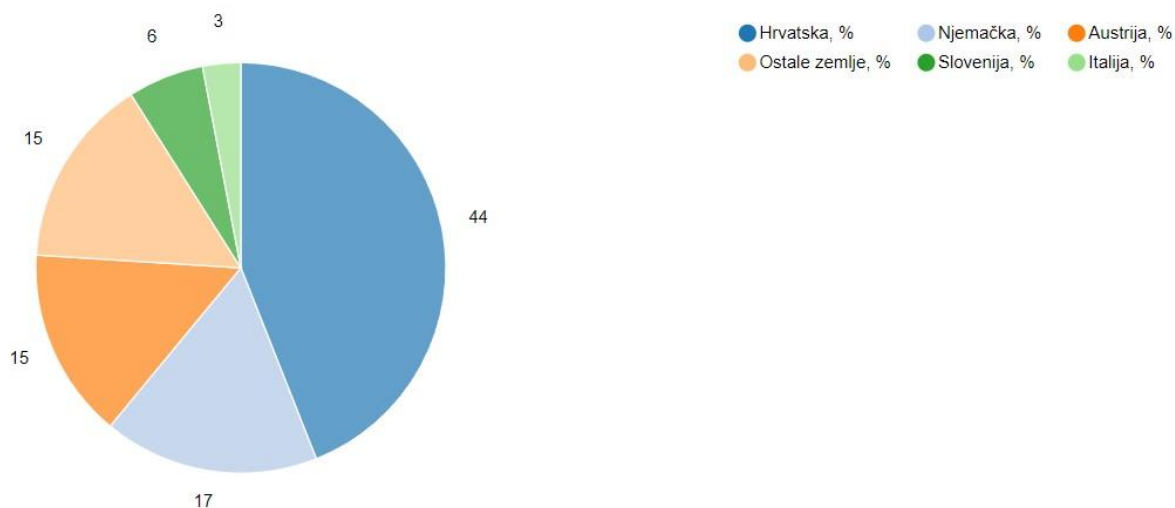
²⁹ Ibidem.

Tijekom 2022. godine, u lukama nautičkog turizma evidentirano je 234.496 plovila u tranzitu. To predstavlja povećanje broja plovila u tranzitu za 11.6% u usporedbi s 2021. godinom.

Na Slici 3. prikazana je struktura broja plovila u tranzitu prema zastavi plovila u 2022. godini. Isto kao i u 2021. godini, najveći udio plovila u tranzitu pripadao je Hrvatskoj zastavi (50,2%). Nakon toga, slijedila su plovila pod zastavom Njemačke (12,9%), Italije (12,2%), Austrije (6,2%) i Slovenije (5,2%). Ovih pet navedenih zemalja zajedno je činilo 86,7% ukupnog broja plovila u tranzitu.³⁰

Slika 4. prikazuje strukturu broja plovila na stalnom vezu prema zastavi plovila u 2022. godini. Tijekom 2022. godine, u lukama nautičkog turizma evidentirano je 16.176 plovila koja su bila na stalnom vezu, što predstavlja povećanje od 9,3% u odnosu na 2021. godinu. Od ovog broja, 78,1% plovila je koristilo vez u moru, dok je samo 21,9% koristilo vez na kopnu.³¹

Slika 4: Broj plovila na stalnom vezu prema zastavi plovila

Izvor: Državni zavod za statistiku (2023) NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022. Priopćenje TUR-2022-2-1, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2023_dokumenti//230428_dzs_nauticki2022.pdf [pristupljeno 21.8.2023.]

³⁰ Državni zavod za statistiku (2023) NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022. Priopćenje TUR-2022-2-1, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2023_dokumenti//230428_dzs_nauticki2022.pdf [pristupljeno 21.8.2023.]

³¹ Ibidem.

Što se tiče ostvarenih prihoda, u 2022. godini, sve županije su zabilježile rast ukupnih prihoda u usporedbi s 2021. godinom, i to na sljedeći način: Splitsko-dalmatinska županija ostvarila je porast od 23%, Dubrovačko-neretvanska županija porast od 19,9%, Istarska županija porast od 18,8%, Zadarska županija porast od 10,7%, Šibensko-kninska županija porast od 10,3%, dok je Primorsko-goranska županija zabilježila porast od 7,3%.³²

Tablica 2. Ostvareni prihod luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj u 2022. godini

	Prihod, tis. kuna		Indeksi 2022. 2021.
	2021.	2022.	
Republika Hrvatska	945 936	1 081 808	114,4
Primorsko-goranska županija	131 633	141 277	107,3
Zadarska županija	184 981	204 806	110,7
Šibensko-kninska županija	250 195	275 875	110,3
Splitsko-dalmatinska županija	211 106	259 646	123,0
Istarska županija	120 711	143 459	118,8
Dubrovačko-neretvanska županija	47 310	56 745	119,9

Izvor: Državni zavod za statistiku (2023) NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022. Priopćenje TUR-2022-2-1, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2023_dokumenti//230428_dzs_nauticki2022.pdf [pristupljeno 21.8.2023.]

Unatoč pozitivnim rezultatima prikazanim u Tablici 2. luke nautičkog turizma još uvijek nisu uspjele osigurati potrebnu strukturu i kvalitetu ponude koju nautičari očekuju i za koju su voljni primjereno platiti. Kao posljedica toga, ukupni prihod marina nije samo znatno manji nego što bi mogao biti, već je i strukturalno nepovoljan – gotovo 80% ukupnih prihoda dolazi od stalnoga veza. Iskustva nekih od mediteranskih država ukazuju na različite strategije i promjene u strukturi ukupne ponude u marinama, no mnogi od tih pristupa, prvenstveno zbog raznolikih prostornih i ambijentalnih uvjeta te mogućnosti, čine se teško primjenjivima u slučaju Republike Hrvatske.³³

³² Državni zavod za statistiku (2023) NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022. Priopćenje TUR-2022-2-1, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2023_dokumenti//230428_dzs_nauticki2022.pdf [pristupljeno 21.8.2023.]

³³ Republika Hrvatska, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka (2006) Sturija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske, dostupno na: <https://www.hhi.hr/o-nama/projekti/studija-razvoja-nautickog-turizma-rh> [pristupljeno 21.8.2023.]

Elementi navedeni u nautičkoj ponudi Republike Hrvatske trebali bi poslužiti kao osnova za investicije u nautički turizam, s krajnjim ciljem unapređenja sektora i dostizanja standarda razvijenih europskih zemalja.

4.2. Nautička potražnja u Republici Hrvatskoj

Analiza potražnje za nautičkim turizmom predstavlja ključni segment razumijevanja dinamike i trendova ovog sektora u Republici Hrvatskoj. Nautički turizam, kao značajan segment ukupne turističke industrije, u proteklim godinama pokazao je značajnu dinamiku rasta i promjene, utemeljenu na raznovrsnosti ponude, promjenama u preferencijama turista te širim globalnim trendovima.

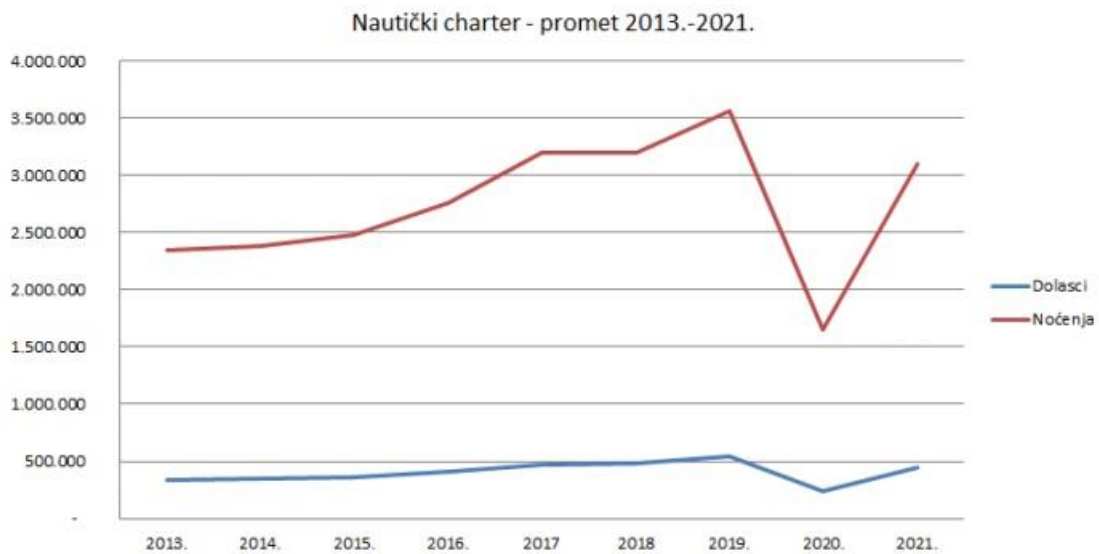
Kako bismo preciznije definirali potražnju, bitno je analizirati broj dolazaka nautičara te prikazati rast kroz grafikone. U nastavku su korišteni podaci turističke zajednice te prema njihovim člancima, statističko praćenje prometa nautičara na vlastitim brodovima (nekomercijalni boravci) nije uspostavljeno, već je jedino evidentiran promet u okviru nautičkog chartera (komercijalni promet). Informacije o nautičkom charteru se prate putem sustava eCrew Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture. Pokazatelji iz sustava eCrew se integriraju u opću turističku statistiku unutar eVisitor sustava Hrvatske turističke zajednice (HTZ-a)³⁴

Tijekom posljednje predpandemijske godine (2019.), nautički charter evidentira 538.000 dolazaka i 3.56 milijuna noćenja. U to doba, te brojke čine 2,7% ukupnih komercijalnih dolazaka i 3,7% ukupnih komercijalnih noćenja na nacionalnoj razini. Tokom pandemije, promet u nautičkom charteru doživljava pad, iako taj pad nije toliko izražen kao kod drugih vrsta smještaja. U 2021. godini, promet nautičkog chartera se oporavlja i doseže čak 87% prometa zabilježenog 2019. godine. Zanimljivo je da je nautički charter tokom tog perioda održavao stabilan udio u ukupnom komercijalnom prometu na nacionalnoj razini, dok su druge vrste smještaja doživjele značajne fluktuacije, kako pozitivne tako i negativne.³⁵

³⁴ Hrvatska turistička zajednica (2023.) Nautički turizam hrvatske - nautički charter – izdanje 2022., dostupno na: <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/analize-turistickog-prometa> [pristupljeno 21.8.2023.]

³⁵ Ibidem.

Slika 5: Nautički charter – promet u Republici Hrvatskoj 2013.-2021.

Izvor: Hrvatska turistička zajednica (2023.) Nautički turizam hrvatske - nautički charter – izdanje 2022., dostupno na: <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/analize-turistickog-prometa> [pristupljeno 21.8.2023.]

4.2.1. Struktura gostiju nautičkog turizma

U Tablici 3. je prikazano kretanje turističkog prometa s naglaskom na segment nautičkog chartera. Iz navedenih podataka može se zaključiti da pandemija bolesti COVID-19 u 2020. godini donosi značajne promjene u ljestvici najvažnijih tržišta nautičkog chartera. Međutim, situacija se u 2021. godini djelomično stabilizira te potražnja s nekih tržišta, nakon jednogodišnjeg pada, ponovno raste (primjerice, SAD).³⁶

Uočava se da većina posjetitelja koji dolaze u Republiku Hrvatsku potječe iz zemalja neposredne blizine, uključujući Njemačku, Austriju, Sloveniju, Češku i Poljsku. Tijekom 2021. godine najbrojniji gosti nautičari dolaze iz Njemačke, Austrije i Češke. Gosti iz SAD-a postigli su značajno najveći udio u ukupnom prometu tržišta nautičkog turizma, premašujući 12%. Na ljestvici noćenja, domaće tržište se pozicioniralo na petom mjestu.

³⁶ Hrvatska turistička zajednica (2023.) Nautički turizam hrvatske - nautički charter – izdanje 2022., dostupno na: <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/analize-turistickog-prometa> [pristupljeno 21.8.2023.]

Tablica 3. Kretanje tržišta nautičkog chartera prema zemlji porijekla u razdoblju 2020.-2021.

2020. godina				2021. godina			
Tržište	Udio tržišta u uk tur prom	Udio tržišta u nautičkom prometu	Od noćenja tržišta % u nautici	Tržište	Udio tržišta u uk tur prom	Udio tržišta u nautičkom prometu	Od noćenja tržišta % u nautici
Njemačka	23,3	20,4	2,6	Njemačka	25,2	18,7	2,7
Češka	6,5	11,9	5,6	Austrija	7,6	14,3	6,9
Austrija	4,7	11,6	7,5	Češka	6,2	8,7	5,1
Hrvatska	20,8	9,5	1,4	Poljska	7,9	8,2	3,8
Poljska	8,4	9,2	3,3	Hrvatska	14,6	6,9	1,8
Slovenija	15,2	6,0	1,2	Slovenija	10,6	5,9	2,0
Italija	2,7	5,2	5,8	SAD	1,2	4,0	12,4
UK	1,3	3,3	8,1	Slovačka	2,9	3,5	4,5
Slovačka	2,0	3,1	4,7	Italija	2,7	3,4	4,7
Francuska	1,1	2,8	7,7	Mađarska	3,0	3,0	3,7
Mađarska	2,4	2,7	3,4	UK	1,5	3,0	7,5
Švicarska	1,1	2,3	6,5	Francuska	1,7	2,7	6,0
Nizozemska	1,2	2,2	5,7	Švicarska	1,2	2,5	7,5

Izvor: Hrvatska turistička zajednica (2023.) Nautički turizam hrvatske - nautički charter – izdanje 2022., dostupno na: <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/analize-turistickog-prometa> [pristupljeno 21.8.2023.]

Ova analiza također može pomoći u praćenju promjena u turističkim tokovima i prilagodbi poslovnih planova kako bi se izdržale promjene na tržištu i zadržao konkurentni položaj u nautičkom charteru.

Tablica 4.: Prosječan broj noćenja s obzirom na mjesto noćenja / sidrenja

Mjesto noćenja	Broj noćenja			Broj noćenja u %		
	Ukupno	Nautičari u hrvatskom čarteru	Ostali nautičari	Ukupno	Nautičari u hrvatskom čarteru	Ostali nautičari
UKUPNO	8,2	7,3	9,5	100,0	100,0	100,0
U marinama	4,0	3,3	5,1	48,8	44,9	53,4
U mjesnim lučicama	2,1	2,1	2,1	25,3	28,3	21,8
Na bovi izvan mjesnih lučica i marina	1,3	1,2	1,5	15,5	15,6	15,2
Na sidru izvan mjesnih lučica i marina	0,8	0,7	0,8	9,5	10,1	8,8
U smještajnim objektima na kopnu	0,1	0,1	0,1	0,9	1,0	0,8

Izvor: Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

Nakon analize kretanja tržišta nautičkog chartera prema zemlji porijekla, fokus će se usmjeriti na ključni aspekt nautičkog turizma – prosječan broj ostvarenih noćenja u hrvatskom čarteru s obzirom na mjesto noćenja. Za ovu analizu, koriste se rezultati istraživanja Tomas Nautika 2022.

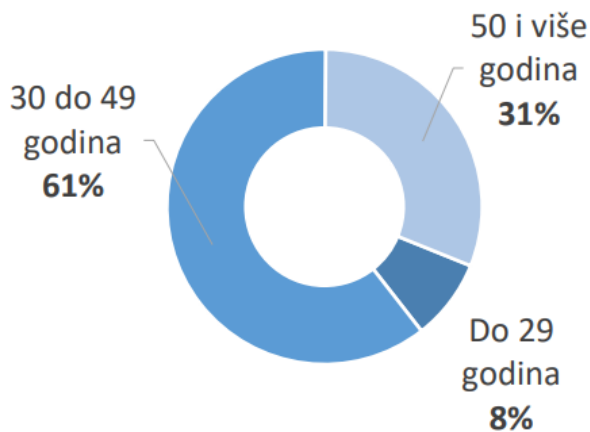
- Stavovi i potrošnja nautičara u Hrvatskoj u 2022. godini koje provodi Institut za turizam u Zagrebu.

Tijekom plovidbe, nautičari u prosjeku ostvaruju 8 noćenja. Od tog broja, otprilike 4 noćenja (49%) provode u marinama, oko 2 noćenja u mjesnim lučicama (25%), te po jedno noćenje na bovama / sidrima (25%). U hrvatskom čarteru, prosječno se ostvaruje 7 noćenja, dok nautičari na vlastitim plovilima, plovilima u vlasništvu prijatelja ili rođaka te u inozemnom čarteru ostvaruju prosječno 9,5 noćenja.³⁷

4.2.2. Obilježja potražnje

Podaci o obilježjima nautičke potražnje u Hrvatskoj dobiveni su već spomenutim Tomas Nautika Jahting istraživanjem. Studija je izvedena s ciljem analize socio-demografskog profila nautičara koji posjećuju Hrvatsku, frekvencije njihovih dolazaka i plovidbe u zemlji, vrste prijevoznih sredstava koja su koristili prilikom dolaska i odlaska, tipova plovila koja su koristili, njihovog zadovoljstva nautičkom ponudom te visine troškova koje su imali za putovanje i plovidbu.³⁸

Slika 6.: Dob nautičara u Republici Hrvatskoj

Izvor: Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

³⁷ Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

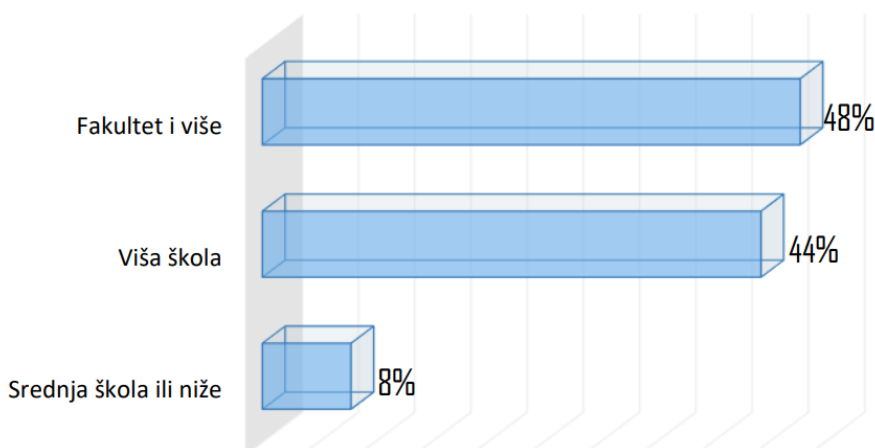
³⁸ Dundović, Č., Kovačić, M. i Badurina-Tomić, P. (2015). Prilog istraživanju postojećeg stanja i tendencije razvitka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Pomorski zbornik, 49-50 (1), 207-224.

Sociodemografski profil nautičara obuhvaća standardni set parametara koji se analiziraju, uključujući dob, spol i razinu obrazovanja nautičara. Na Slici 6. prikazana je dobna struktura nautičara koji posjećuju Hrvatsku.

Najviše nautičara je u dobi od 30-49 godina (61%), slijede oni u skupini od 50 i više godina (31%). Znatno manje je onih u skupini do 29 godina (8%).

Na Slici 7. slijedi prikazana struktura nautičara prema stupnju obrazovanja.

Slika 7: Stupanj obrazovanja nautičara u Hrvatskoj

Izvor: Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

Prema podacima prikazanim na Slici 7. može se uočiti da najveći udio nautičara (48%) ima fakultetsko obrazovanje.

Sljedeća bitna kategorija je razlog odabira Hrvatske kao središta plovidbe. Faktori koji utječu na odabir Hrvatske kao destinacije za nautičare su prikazani na Slici 8.

Za trećinu nautičara, ključni faktor pri odabiru Hrvatske kao destinacije za plovidbu su prirodne karakteristike akvatorija, 16% njih kao glavni razlog percipira sigurnost u zemlji, a za 13% nautičara glavni faktor predstavlja sigurnost plovidbe u Hrvatskoj. Kvaliteta čarter plovila, ekološka očuvanost i povoljne cijene čartera igraju ključnu ulogu pri odabiru Hrvatske kao destinacije za 6% do 7% nautičara.

Slika 8: Glavni razlozi odabira Hrvatske kao odredišta plovidbe

Izvor: Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

Vrste prijevoznog sredstva koje nautičari koriste pri dolasku i odlasku iz Hrvatske kao odabrane destinacije za plovidbu su prikazane u Tablici 5.

Tablica 5. Vrste prijevoznog sredstva pri dolasku / odlasku iz Hrvatske

Prijevozno sredstvo od / do luke	%
Automobil	61,9
Automobil s plovilom na prikolici	0,0
Autobus	0,6
Zrakoplov	29,2
Brod, trajekt	0,3
Plovilo u kojem ispitanik trenutno boravi	7,7
Neko drugo	0,2
UKUPNO	100,00

Izvor: Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

Nautičari se najčešće odlučuju za dolazak vlastitim automobilom (62%), slijedi zrakoplov (29%), dok 8% nautičara dolazi plovilom na kojem provode svoj boravak.

Prema podacima istraživanja Instituta za turizam, Tomas Nautika 2022. - Stavovi i potrošnja nautičara u Hrvatskoj u 2022. godini obilježja plovidbe prema vlasništvu plovila prikazuju da je 60% nautičara bilo u hrvatskom čarteru, 29 % nautičara je koristilo plovila u osobnom vlasništvu / suvlasništvu, 9% je plovilo plovilima u vlasništvu prijatelja / rođaka, a 3% nautičara su odabrali plovila u inozemnom charteru.³⁹

Analizirajući nautičku ponude i potražnju u Republici Hrvatskoj, zaključujemo da unatoč znatnom potencijalu, hrvatski nautički turizam još uvijek nije dosegao svoj puni potencijal u pogledu održivog razvoja i standarda. Iako postaje sve značajniji u kontekstu hrvatskog turizma, ostvarivanje odgovarajuće ekonomske koristi još uvijek ne prati njegov potencijal. Stoga se razvoj ovog sektora još očekuje kako bi se maksimalno iskoristile sve mogućnosti te postigao optimalni rast.⁴⁰

³⁹ Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022_.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

⁴⁰ Jugović A., Zubak A., Kovačić M. (2013.) *Nautički turizam u Republici Hrvatskoj u funkciji razvoja destinacije*. Pomorski zbornik, Vol. 47-48, No. 1, str. 72.

5. SWOT ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U budućnosti bi trebalo promatrati razvoj nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj na način da se ekonomski napredak usklađuje s održivim rastom. Paralelno s tim, važno je prepoznati dugoročno planirane mjere koje bi omogućile poboljšanje ekonomske situacije hrvatskog jadranskog područja. S ciljem očuvanja autentičnosti i prepoznatljivosti nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj, bitno je zaštititi i sačuvati izvornost obalnog područja i mora kako bi se izbjegle negativne posljedice i prezasićenost turističkog okruženja. Kao što je već ranije spomenuto, prirodni resursi i atrakcije Hrvatske predstavljaju ključni motiv dolaska i boravka turista, stoga je održivi razvoj tih resursa presudan za daljnji napredak kako bi se što manje naštetilo okolišu i kvaliteti životne sredine. U tom kontekstu, postizanje ravnoteže između ekoloških i ekonomskih aspekata od iznimne je važnosti.⁴¹

SWOT analiza nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj prikazuje rezultate prethodnih istraživanja nautičkog turizma u zemlji te ističe pozitivne strane, slabosti, mogućnosti i prijetnje koje nautički turizam može donijeti.

Tablica 6: SWOT analiza nautičkog turizma u Hrvatskoj

PREDNOSTI	NEDOSTACI
<ul style="list-style-type: none">– Prirodne ljepote– Razvedena obala– Brojni otoci– Povoljna klimatska obilježja– Prirodne atrakcije– Biološka raznolikost– Ekološki očuvan krajolik i podmorje– Neizgrađenost obale	<ul style="list-style-type: none">– Nepovoljan kapacitet luka nautičkog turizma– Nedostatak vezova za veće jahte– Sadržaj ponude u marinama i razina usluge– Razina tehničke usluge u marinama– Izražena sezonalnost potražnje– Sadržaj ponude destinacije i kvalitete usluga

⁴¹ Dogan, K., Mršić, T. (2013.) *Očuvanje prirodnih resursa nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj*. Pomorski zbornik, Vol. 47-48, No. 1., str. 73-85.

<ul style="list-style-type: none"> – Osobna sigurnost – Sigurnost plovidbe – Geografski položaj – Prometna povezanost, dostupnost – Prateća turistička infrastruktura – Tradicija u turističkoj djelatnosti – Gostoljubivost – Kvalificirani kadrovi – Nautička infrastruktura (luke nautičkog turizma) – Pomorska tradicija – Visokoškolsko obrazovanje za pomorstvo i turizam – Mogućnost proširenja postojećih luka i lučica – Prostorne mogućnosti za izgradnju novih luka nautičkog turizma 	<ul style="list-style-type: none"> – Vrijednost za novac – Neodgovarajuće zbrinjavanje otpada – Nedovoljna educiranost – Nedostatak obrazovnih / strukovnih institucija – Neusklađenost zakonskih propisa – Administrativne prepreke – Neodgovarajuća kategorizacija luka nautičkog turizma – Nepovezanost elemenata sustava – Nepostojanje strategije razvoja nautičkog turizma
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> – Ulazak u EU / otvaranje jedinstvenog tržišta – Rast potražnje u turizmu u svijetu, pa tako i u nautičkom (rast potražnje za vezovima) – Trendovi u turizmu – Hrvatska postaje sve popularnija turistička destinacija – Otvaranje novih tržišta – Daljnje unaprjeđenje prometne dostupnosti (izgradnja prometne infrastrukture) – Klimatski uvjeti povoljni za značajno proširenje sezone 	<ul style="list-style-type: none"> – Nekontroliran razvoj nautičkog turizma radi nepostojanja strategije – Gubitak atraktivnosti proizvoda – Sukobi s drugim korisnicima resursa – Zagađenje okoliša – Preizgrađenost obale – Nedovoljno razvijena svijest o potrebi zaštite okoliša i očuvanja bioraznolikosti – Neodgovarajuća zakonska, planska i ostala regulativa – Politička nestabilnost regije – Terorizam – Pojava novih zaraznih bolesti

<ul style="list-style-type: none"> – Očekivana stabilnost u regiji – Razvoj domaće brodogradnje – Porast kvalitete ostale turističke ponude – Razvoj ekoturizma – Porast kvalitete ostale turističke ponude – Strana ulaganja 	<ul style="list-style-type: none"> – Poremećaji na emitivnim tržištima – Neodgovarajuća privatizacija
---	---

Izvor: Mikačić, V. et al. (2006.) *Hrvatski turizam (Plavo, Bijelo, Zeleno)*. Zagreb: Institut za turizam, str. 56.-57.

Nautički turizam u Hrvatskoj ima brojne prednosti kao što su prirodne ljepote, razvedena obala, brojni otoci, povoljna klima te prirodne atrakcije. Također, osobna sigurnost, sigurnost plovidbe, geografski položaj, prateća turistička infrastruktura te tradicija u turizmu čine dodatne prednosti. Međutim, postoji niz nedostataka koji mogu utjecati na kvalitetu iskustva nautičkog turizma. To uključuje nepovoljan kapacitet luka nautičkog turizma, nedostatak vezova za veće jahte, nisku razinu usluge i tehničke podrške u marinama, sezonsku potražnju te pitanja vezana uz sadržaj ponude, kvalitetu usluga i vrijednosti za novac.

Kada je riječ o prilikama, ulazak u EU i otvaranje jedinstvenog tržišta, rast potražnje u turizmu u svijetu, trendovi u turizmu te sve veća popularnost Hrvatske kao turističke destinacije pružaju velike mogućnosti za razvoj nautičkog turizma. Također, unaprjeđenje prometne dostupnosti, razvoj domaće brodogradnje, porast kvalitete ostale turističke ponude te razvoj ekoturizma predstavljaju pozitivne prilike za sektor nautičkog turizma.

S druge strane, postoje i ozbiljne prijetnje koje treba uzeti u obzir. Nekontrolirani razvoj nautičkog turizma zbog nedostatka strategije, gubitka atraktivnosti proizvoda, sukoba s drugim korisnicima resursa, zagađenja okoliša, pregrađenosti obale te nedostatne svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju bioraznolikosti predstavlja ozbiljan izazov. Osim toga, neodgovarajuća regulativa, politička nestabilnost regije, terorizam, pojava novih zaraznih bolesti te poremećaji na emitivnim tržištima također mogu utjecati na nautički turizam u Hrvatskoj.

Kako bi se sačuvala kvaliteta okoliša potrebno je promišljeno iskoristiti prirodne resurse, što postaje sve važniji izazov u daljnjem tehnološkom i gospodarskom razvoju Republike Hrvatske. Nepropisnom i neplaniranom izgradnjom luka nautičkog turizma i pratećih infrastrukturnih objekata često se suočavamo s potpunim gubitkom i degradacijom vrijednosti krajolika.

Glavni izvori zagađenja u nautičkim lukama odnose se na:⁴²

- otpadne vode generirane tijekom pranja brodova;
- ispuštanje boja tijekom procesa bojanja brodova;
- otpadne vode koje se stvaraju prilikom pranja motora tijekom popravaka i čišćenja podvodnih površina;
- zauljene oborinske vode koje potječu s asfaltiranih manipulativnih površina, mjesta za odlaganje plovila i vozila te unutarnjih prometnica;
- fekalne, sanitarne, kaljužne i balastne vode;
- sanitarne otpadne vode;
- ispuštanje mineralnih ulja s brodova;
- raspršivanje sitnih čestica poliesterskih smola tijekom rada na plastičnim dijelovima plovila;
- prisutnost biocida koji su dio protuobraštajnih boja korištenih tijekom boravka plovila u marini.

Suočavajući se s ovim ključnim izvorima zagađenja povezanih s nautičkim turizmom, postaje jasno da je nužno usmjeriti pozornost prema očuvanju okoliša kako bi se osigurala dugoročna održivost ove važne gospodarske djelatnosti. Otpadne vode, boje, ulja te drugi štetni materijali neizbježan su aspekt nautičkog turizma, ali isto tako, bitno se usredotočiti na razvoj konkretnih rješenja za minimiziranje njihovih negativnih utjecaja. To podrazumijeva promišljeno upravljanje otpadom, korištenje ekološki prihvatljivih materijala, primjenu naprednih tehnologija filtriranja te educiranje nautičara o ekološki osviještenom ponašanju.

Sve navedeno ističe važnost naših prirodnih resursa. Očuvanje ovih resursa nije samo obveza prema budućim generacijama, već i temelj za održavanje atraktivnosti naše zemlje kao turističke destinacije.

⁴² Dogan, K., Mršić, T. (2013.) *Očuvanje prirodnih resursa nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj*. Pomorski zbornik, Vol. 47-48, No. 1., str. 80-81.

6. ZAKLJUČAK

Nautički turizam je multifunkcionalna turistička djelatnost s iznimno izraženom pomorskom komponentom, gdje je primarna djelatnost prihvat brodova i drugih plovila a kao jedan od selektivnih oblika turizma važan je čimbenik turističke ponude Republike Hrvatske. Zbog činjenice da se radi o obliku turizma namijenjenom klijenteli više platežne moći, nautički turizam stvara dodatan izvor prihoda državnom proračunu. U Republici Hrvatskoj nautički turizam ima dugu tradiciju a posebno je značajan za područja koja imaju visoku stopu depopulacije i nizak standard življenja jer može biti pokretač regionalnog razvoja upravo takvih područja.

U ovom radu analizirana je ponuda i potražnja nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Analizom ponude i potražnje nautičkog turizma uočeno je da nautički turizam ima veliki potencijal za daljnji razvoj kao i značajan doprinos gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, ne samo kroz obogaćivanje ukupne turističke ponude nego i kroz razvoj infrastrukture i popratnih sadržaja važnih za nautički turizam.

Istovremeno, analiza je dovela do zaključka da postoje nedostaci i izazovi s kojima se suočava nautički turizam. Nekontrolirani razvoj nautičkog turizma zbog nedostatka strategije, gubitka atraktivnosti proizvoda, sukoba s drugim korisnicima resursa, zagađenja okoliša, pregrađenosti obale te nedostatne svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju bioraznolikosti predstavlja ozbiljan izazov, stoga je održivost ključni faktor za budući razvoj, a poseban naglasak potrebno je staviti na usklađivanje ekonomskih ciljeva s očuvanjem okoliša.

Očuvanje prirodnih resursa, poticanje održivog razvoja i pravilno upravljanje resursima postaju imperativi kako bi se osigurao dugoročni uspjeh nautičkog turizma. Razvoj strategija koje će uzeti u obzir prednosti, nedostatke, prilike i prijetnje, zajedno s integracijom ekološke svijesti, bit će ključ za održivi rast ovog sektora.

U konačnici, analiza ponude i potražnje za nautičkim turizmom u Republici Hrvatskoj ukazuje na veliki potencijal za daljnji razvoj ovog sektora, uz uvjet da se pravilno upravlja izazovima i neprestano radi na unaprjeđenju kako bi se sačuvala ljepota Republike Hrvatske te osigurao održiv i uspješan nautički turizam u budućnosti.

LITERATURA

Knjige:

1. Cooper, C. et al. (2005.) *Tourism – Principles and Practice*. Harlow: Pearson Educational Limited
2. Čavlek, N. et al. (2011.) *Turizam: Ekonomske osnove i organizacijski sustav*. Zagreb: Školska knjiga
3. Galičić, V., Laškarin, M. (2016.) *Principi i praksa turizma i hotelijerstva*. Rijeka: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija
4. Geić, S. (2013.) *Ekonomika međunarodnih putovanja*, Split: Sveučilište u Splitu, Sveučilišni studijski centar za stručne studije
5. Jadrešić, V. (1978.) *Nautički turizam*. Zadar: Pedagoška akademija
6. Mikačić, V. et al. (2006.) *Hrvatski turizam (Plavo, Bijelo, Zeleno)*. Zagreb: Institut za tuizam
7. Pirjevac, B. (1998.) *Ekonomska obilježja turizma*. Zagreb: Golden marketing
8. Pirjevec, B., Kesar, O. (2002.) *Počela turizma*, Zagreb: Ekonomski fakultet u Zagrebu
9. Stić, D. (2010.) *Marketing u turizmu & marketinški menadžment destinacije*. Split: Beretin
10. Vidučić, V. (2017.) *Pomorski turizam – prometne, razvojne i ekološke dileme*. Split: Pomorski fakultet Split

Znanstveni i stručni radovi u zbornicima:

11. Alkier, R., Milojica, V., Drpić, D. (2015.) *Promocija kao faktor ojačanja konkurentske pozicije nautičkog turizma Republike Hrvatske na turističkom tržištu*. Pomorski zbornik, Vol. 49-50, No. 1
12. Bardak, H. (2019.) *Nautički turizam. Diplomski rad*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Fakultete ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“
13. Dogan, K., Mršić, T. (2013.) *Očuvanje prirodnih resursa nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj*. Pomorski zbornik, Vol. 47-48, No. 1.

14. Dundović, Č., Kovačić, M. i Badurina-Tomić, P. (2015). Prilog istraživanju postojećeg stanja i tendencije razvitka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj. Pomorski zbornik, Vol. 49-50, No. 1
15. Gračan, D. (2016.) *Strateško promišljanje razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj*, Tourism and hospitality management, Vol. 12, No. 1
16. Gračan, D., Alkier Radnić R. (2004.) *Kvantitativna i kvalitativna obilježja nautičkog turizma u strategiji razvitka hrvatskog turizma*. Pomorski zbornik, Vol.41, No.1.
17. Jugović A., Zubak A., Kovačić M. (2013.) *Nautički turizam u Republici Hrvatskoj u funkciji razvoja destinacije*. Pomorski zbornik, Vol. 47-48, No. 1
18. Luković, T. (2007.) *Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje*, Ekonomski pregled, Vol. 58, No. 11

Publikacije:

19. Državni zavod za statistiku (2023) NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2022. Priopćenje TUR-2022-2-1, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2023_dokumenti//230428_dzs_nauticki2022.pdf [pristupljeno 21.8.2023.]
20. Hrvatska turistička zajednica (2023.) Nautički turizam hrvatske - nautički charter – izdanje 2022., dostupno na: <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/analize-turistickog-prometa> [pristupljeno 21.8.2023.]
21. Republika Hrvatska, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka (2006) Sturija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske, dostupno na: <https://www.hhi.hr/o-nama/projekti/studija-razvoja-nautickog-turizma-rh> [pristupljeno 21.8.2023.]
22. Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma i sporta (2023.) TOMAS NAUTIKA Jahting 2022., Zagreb: Institut za turizam, dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages//2021_prezentacije//230621_Tomas_Nautika_2022.pdf [pristupljeno 22.8.2023.]

Pravni izvori:

23. Pravilnik o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata, Narodne novine NN 120/2019,

dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_120_2374.html
[pristupljeno 01.7.2023.]

24. Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine NN 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21, dostupno na:
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AAA_2020_MINTIS/dokumenti/200907_ZopuT.pdf
f [pristupljeno 01.7.2023.]

POPIS SLIKA

Slika 1: Karakteristike turističke ponude.....	3
Slika 2: Opće prihvaćena klasifikacija nautičkog turizma.....	10
Slika 3: Struktura broja plovila u tranzitu prema zastavi plovila u 2022.....	15
Slika 4: Broj plovila na stalnom vezu prema zastavi plovila.....	16
Slika 5: Nautički charter – promet u Republici Hrvatskoj 2013.-2021.	19
Slika 6.: Dob nautičara u Republici Hrvatskoj	21
Slika 7: Stupanj obrazovanja nautičara u Hrvatskoj	22
Slika 8: Glavni razlozi odabira Hrvatske kao odredišta plovidbe.....	23

POPIS TABLICA

Tablica 1: Luke nautičkog turizma u 2022. po županijama.....	14
Tablica 2. Ostvareni prihod luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj u 2022. godini	17
Tablica 3. Kretanje tržišta nautičkog chartera prema zemlji porijekla u razdoblju 2020.-2021... ..	20
Tablica 4.: Prosječan broj noćenja s obzirom na mjesto noćenja / sidrenja	20
Tablica 5. Vrste prijevoznog sredstva pri dolasku / odlasku iz Hrvatske	23
Tablica 6: SWOT analiza nautičkog turizma u Hrvatskoj	25